

Waarom spreekt de Eeuwige wél tot Kaïn, die, jaloers, zijn broer gaat doden en niet tot de zachte Abel, wiens offer Hij toch zo waardeerde. Waarom richt Hij zich niet tot Saul en moet deze koning Gods plannen met hem via zijn rivaal David en de profeet Samuel te horen krijgen? Waarom valt Jezus de wetsgeleerden van de Farizeeën zo hard aan en wordt hij niet door zijn Vader, terecht gewezen? Het zijn vragen die in de tekst liggen.

Aan Kaïn vraagt de Eeuwige: “Waarom is het zo ontbrand in jou en waarom zijn je aanschijnstrekken vervallen?” En na de moord doodt de Eeuwige hem niet, maar geeft hem een merkteken opdat niemand hem zal doden. Hij verbant hem naar het land Nod, “gedekt door een Ausweis van God”. Deze laatste woorden voegde Gerrit Achterberg toe aan de tekst.

Hoewel de Eeuwige een voorkeur heeft voor het offer van Abel, “zuchtje wind, nevel” betekent die naam, gunt Hij hem geen nageslacht. Wat weten we van Abel? Slechts dat hij een herder is over wolvee en dat hij zijn broer, “dienaar van de bloedrode grond” nadoet. Met Kaïn, met de hartstochtelijke Kaïn die zijn woede niet kan bedwingen, die Gods waarschuwing in de wind slaat, gaat het verhaal van de mensen verder! Hij verwekt zonen en dochters, ze zijn herders, stedenbouwers, sommigen hebben “een goede greep op harp en panfluit”, ook moordenaars zijn onder hen. Maar ook: Henoch, de eerste mens die als Adam, met God wandelt. Welke wijsheid geeft ons deze lezing van de tekst? Zijn jaloezie, wrok, wraak met onze verwekking gegeven? Heeft de Hagada gelijk dat zonder “slechte aandrift” geen ei, geen mens kan ontstaan en geen stad wordt gebouwd? Geen lotusbloem zonder modder, zegt de boeddhistische traditie in een zachtere variant.

Het is de bijbel begonnen om menswording. Wie zal de Koning zijn die met al dit overal aanwezige goed en kwaad een menswaardige samenleving nastreeft? De lat gaat hoog, deze koning zal de door God gezalfde zijn, en hij heet Messias, en iedere volgende koning zal langs deze lat worden gelegd.

Waar de jaloerse en dodelijke Kaïn mag blijven leven, moet Saul, evenknie in jaloezie, wijken voor de bendeleider David. Bendeleider, ja, die waar hij dat nodig vindt, de wetsregels tilt, bezwijkt voor een mooie vrouw en haar man weet weg te krijgen, maar ook tot 2 keer toe zijn rivaal het leven spaart, omdat hij de Gezalfde niet wil doden en een goede greep heeft op de harp. Saul, die

zichzelf niet kent, vlot is met het slingeren van zijn lans en het waagt tot David te zeggen: “Boosheid komt voort uit boosdoeners. Zo zal mijn hand niet tegen jou wezen”. En alsmaar probeert hij hem te doden. Tot hij zichzelf in het zwaard stort.

Met deze menselijke David gaat het verder, uit zijn nageslacht zal de verwachte Messias voortkomen. In die Messias stopt de menswording niet, ook hij zal weten van goed en kwaad, en ik zeg het heel voorzichtig! Benadrukt wordt immers dat hij een MENS is. Het evangelie van Marcus legt ons uit hoe menselijk Jezus van Nazareth is en waarom hij de Messias wel moet zijn. Dat wil zeggen de door God Gezalfde en gestuurde. Scherp en provocerend en pijnlijk. Jezus plaatst zich in de ogen van de wetsgeleerden op de plaats van God zelf. Slechts die kan immers zonden vergeven? En om te laten zien dat hij zonden vergeeft zegt hij tot de verlamde: “Sta op, pak je bed en ga weg”. Vervolgens gaat hij eten met de gehate inners van de belastingen voor de Romeinse bezetter en met volk dat zondaars wordt genoemd, en zegt ook nog dat zij zijn voorkeur verdienen. Vasten doen hij en zijn leerlingen ook al niet, omdat hij de bruidegom is. En hij voert de illegale daad van David aan als excuus voor het oogsten van graankorrels op de sabbat. We lezen, eveneens in het 2de boek Samuel, dat de dienstdoende priester Abjatar beefde toen David de godgewijde toonbroden eiste en stelde de malle en onhaalbare voorwaarde, dat de bendeleden een paar dagen celibatair zouden zijn geweest. “Hun wapens zijn rein”, beweert David glashard.

“De sabbat is er voor de mens, en niet de mens voor de sabbat”. En dus is de Mensenzoon ook heer en meester over de sabbat. Ook dat nog!

De zeer zuiveren wijken niet, ze blijven rond de man die hen provoceert, en letten op hem, om te zien of hij op sabbat zou genezen. En hij vraagt de kenners van de sabbat, wat je op die dag mag doen. Goed of kwaad; leven redden of het vernietigen. Niemand zegt iets! Ook niet de omstanders die op zijn hand zijn. Onder het oog van de heersende macht, zwijgt ieder. Hij kijkt rond, boos en diep bedroefd, in het midden, staande naast de man met de verdorde hand. Steek die uit, vraagt hij, en hij geneest hem. Dan is het voor de zuiveren van leer genoeg geweest, ze gaan heen om zijn liquidatie voor te bereiden.

Welke lijn kunnen we trekken uit de 3 verhalen die we hebben gehoord?

1. Niet uit Abel, ijzheid, nevel, komt het menselijk geslacht voort, maar uit Kaïn. Zonder hartstocht, ambitie, jaloezie, geweld is er geen menselijk leven.
2. Niet de zittende koning Saul, maar de bendeleider David is de man die de het volk moet leiden en die nacht en nevel, kwaad en goed moet onderscheiden en scheiden. David toont respect, spekt de armen en kiest leven boven de leer.
3. Jezus, afkomstig uit het geslacht van David, heeft voorouders die overspel pleegden en vreemdelingen waren. Hij wéét dat volstrekte zuiverheid in leer en leven niet mogelijk is. Hij stelt zich op tegenover de zuiveren die het volk onnodige lasten opleggen en minachtend spreken over dat volk dat de wet niet kent. Hij speelt hoog spel en zet zich op de stoel van de Allerhoogste. Hij wordt vermoord.

Tot hier deze overweging bij wat wij hoorden. Wij weten dat het hiermee niet is afgelopen, zijn volgelingen zeggen dat hij leeft, en één van hen Paulus, die eerst Saul heette heeft de Jezus beweging uitgebreid tot onder de volken, tot in Kortenhoef toe.

Toch nog een klemmende vraag: Hadden Jezus en Paulus niet kunnen voorkomen dat christenen en Joden zó los van elkaar zijn gekomen. Als dat mocht horen bij het kwaad dat noodzakelijkerwijs kleeft aan de menselijke geschiedenis, blijft het onze opdracht de relatie te herstellen. Wij kunnen niet zonder elkaar!

Bert Hof,

Hilversum 5 augustus 2018, uitleg en overweging te houden in Kortenhoef op zondag 12 augustus 2018. Bij de lezingen: Gen.4,1-6; 1Sam.18, 6-16. Beide in de Naardense vertaling. Mc.2, 1-3,6 in de Nieuwe vertaling.